

РЕЦЕНЗИЯ

върху научните трудове и учебната дейност на д-р Миглена Кръстева Иванова, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент” в професионално направление 3.2. Психология (патопсихология, невропсихология, диференциална психология), обявен в ДВ бр. 97 от 13.11.2020г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”

Изготвил: доц. д-р Павлина Петкова Дамянова

Рецензията е изготвена въз основа на документи постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър“ (ДВ бр. 97 от 13.11.2020г.) и на интернет страницата на университета за нуждите на катедра „Психология“ към Юридически факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 на академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: д-р Миглена Кръстева Кръстева-Иванова от катедра Психология във ВСУ. За участие в конкурса кандидатът д-р Миглена Кръстева Кръстева-Иванова е представила списък от 14 заглавия, които са публикувани като самостоятелни монографии или статии в сериозни научни издания. За рецензиране се приемат всички научни трудове, тъй като те отговарят на стандартите за научни публикации и са в тематичния обхват на обявения конкурс.

2. Данни за кандидата

Миглена Кръстева-Иванова завършва първо висше образование медицина в Медицинския университет във Варна през 1993 г. и второ висше образование магистърската програма на ВСУ по психология и психопатология на развитието . След това разработва в същия университет докторска дисертация на тема „Когнитивни нарушения в модела на възприемане на света и себе си при юноши с проблемно поведение“ (2013). От 2007 и 2013г. Миглена Кръстева Кръстева-Иванова започва

професионалната си кариера като хоноруван преподавател по Психология и Институт за психологично консултиране и кризисна интервенция във ВСУ. През този период тя участва в поредица системни обучителни модули за високо специализирани умения в когнитивно-поведенческа психотерапия, психологично консултиране, психодиагностика и кризисна интервенция провеждани от чуждестранни и български специалисти във ВСУ и обучителни модули на психотерапевтичните асоциации в страната. Миглена Кръстева-Иванова притежава изключително богат професионален опит на психолог консултант в детско- юношеска възраст и на техните родители. Паралелно с това тя провежда свои изследвания и консултации на подрастващи с проблеми на личностовото развитие, проблеми в поведението и психосоматични разстройства. Тук тя умело надгражда психологичните си знания и опит с процесите на психично развитие в норма и патология и подлежащото ниво в полето на медицината - патопсихологията и невропсихологията. Тези нейни познания и професионални умения, съчетаващи психология с медицина, норма с патология я правят изключително специализиран професионалист, който може да направи диагностична оценка на две хоризонтални равнища и да изгради стратегия отчитаща потенциала и разстройствата на функционално и соматично равнище. Кръстева-Иванова има богата езикова култура, което ѝ дава възможност системно да проследява актуални научни изследвания в психодиагностиката и психотерапията. Като базови личностови характеристики за нея са: ангажираност и отдаденост на професията психолог консултант, който съчетава с медицинския си опит, изразено творческо любопитство, упоритост и волева устойчивост при решаване на сложни казуси в консултирането, търсене на екипна споделеност и супервизия. Кръстева – Иванова има подчертана нагласа и вдъхновение да преподава, винаги подготвя интересни казуси, които онагледяват сложната теоретична материя, изработва практически задачи, които мотивират студентите за професията и ги подпомага още в магистърската програма да формират базови умения, които развиват като специализирани в следдипломната квалификация. Всичко това ѝ дава възможност да се развие като изследовател, преподавател и консултант. Този сериозен професионален опит на Кръстева-Иванова в научно-изследователското, практическото психологично консултиране и преподавателската сфера я правят подходящ кандидат в конкурса за академичната длъжност „доцент“ към катедра „Психология“ на ВСУ.

3. **Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата**

Миглена Кръстева-Иванова участва в конкурса за доцент с научна продукция, включваща общо 14 заглавия; от тях – 2 монографии, 1 студия и 11 научни статии. Всички представени материали са публикувани в сериозни академични издания и отговарят на оценъчните описания, представени в авторските резюмета.

Научната продукция на Кръстева-Иванова може да бъде разделена в две основни сфери:

Първа област: Психодиагностична оценка на дезадаптивното поведение в детско-юношеска възраст с проблеми в развитието; невропсихологични разстройства в психичното развитие; психопатологични нарушения в личностовото развитие на подрастващите; психопатология и патопсихология

В двете статии „Диагностични възможности на детската невропсихология“ и „Невропсихологична диагностика в случай на тиково разстройство при юноша /казус от практиката/“ Кръстева-Иванова дава структурирано описание на областите на психодиагностична оценка при подрастващи, при които използва дълбочината на невропсихологичния анализ, постигнат чрез специализираните тестове. Анализ, който има важно значение за наличния потенциал и дефицит на мозъчните функции, които оказват важно влияние на психичното развитие и социализация. В другата статия се описва и интерпретира от позициите на невропсихологията един, сложен казус на дете с тиково разстройство. От невропсихологичния анализ е изведена оценка за разстройствата на: процесите на логичен анализ и структуриране; блокиране на водещите ръка, око и ухо, което говори за непълен достъп до визуална, аудиална и кинестетична информация. От тук авторката извежда взаимовръзката с разстройствата на поведение и специфичните тикове. След това се структурират стъпките на консултиране, които могат да подобрят моториката, ритъма на когнитивните дейности и намаляване на емоционалното пренапрежение.

В статията: „Патопсихологията като част от психологичното познание - предмет и задачи“ се дискутира тънката граница на различие между патопсихологията, която е част от клиничната психология и изучава характеристиките на умствената дейност на човек при патологични състояния на мозъка, свързани с психични или соматични

заболявания“ и психопатологията, която е медицинска дисциплина, психиатрия и с клиничния метод се фокусира върху диференцирането на признаците на болестта и тяхната феноменология. С детайлните анализи и примери, които Кръстева-Иванова дава, с представянето на тези две области в тяхното съвременно развитие в други държави, тази статия е много ценна за обучението на студентите в психологичното консултиране.

В статията „Генетика на поведението в помощ на консултирането на юноши с девиантно поведение“ Кръстева-Иванова разгръща сложната взаимовръзка между наследствеността и средовите фактори при диагностичните анализи на психогенетиката. Специално внимание тя насочва към обсъждане на тази взаимовръзка при подрастващи с девиантно, престъпно поведение и зависимости, където извежда корелативната взаимовръзка „генотип-среда“.

Втора област: Психологично консултиране на подрастващите, родителите и учителите

В статиите: „Особеностите на прилагане на когнитивно-поведенческа терапия при деца с емоционални проблеми“ и „Специфика в психологичното консултиране при юноши с девиантно поведение“ са обсъдени и изведени от консултирането на подрастващи с проблемно поведение техните автоматичните мисли и подлежащи дисфункционални вярвания, формирани в травматични ситуации за тях. Анализирани е взаимовръзката между тези когнитивни изкривявания и неефективните модели на поведение и комуникация с връстници и авторитети. В конкретен казус е представено успешно консултиране, в което се постига преформулиране на травматичните преживявания и дисфункционални вярвания при случай с тежки емоционални проблеми и дезадаптивно поведение. След това е постигнато поетапно изграждане на адаптивни модели на копинг и общуване, които променят поведението на подрастващия.

В статията „Трихотиломания и трихофагия в детска възраст-диагностика и методи за психологично въздействие“ се представя и обсъжда психосоматичните проблеми при трихотиломанията и трихофагията, изключително редки състояния на сериозно разстройство на развитието, изискващ взаимодействие между дерматолог и психолог консултант. Формулировката по случая се центрира върху „несигурната тревожна привързаност между свръхангажираната майка и свръхизпълняващата дъщеря,

която подклаждаше омагьосания кръг на състоянието“. Представената терапията е базирана върху СВТ реструктуриращи техники за преизграждане личността на детето.

Статията „Терапевтичен подход при случай на елективен мутизъм“ представя сложната терапевтична работа при поведение на протест и противопоставяне у децата, за които се смята, че сами правят избор да говорят или да мълчат с други. Тук е важно диагностичното извеждане на блокираните области и свободни области в развитието на детето. На втори план са търпението, емоционалната мекота и насърчаване на психолога, за да се постигне промяна, бавно, но системно във времето.

В статията „Когнитивната метафора при редифинирането в груповия психотерапевтичен процес“ разкрива изключителната възможност на метафорите и тяхното анализиране в група, да „отвори“ нови пространства на гледна точка, интерпретация и послание към промяна при всеки член. Метафората на използваните митове, приказки, символни сравнения отварят и глъбинните пространства на родовия и човешки опит, които всеки използва по начин, който съответства на неговата емоционалност. Това е терапевтична промяна от богатство и опитност на рода, която може да бъде интегрирана и да подпомогне преосмислянето на личните травматичните преживявания и създаването на нова мотивация към по успешна адаптация.

В студията „Подходи и техники на психологичното консултиране при посттравматично стресово разстройство“ Кръстева-Иванова представя подробно техниките от когнитивната и поведенческа терапия. Те са систематизирани по специфичните области на разстройство при клиента. Водещите от тях са в групата на отреагиращи травматичното преживяване, където е описана задължителната рамка на провеждане. На втори план техники, които възстановяват емоционалния баланс на клиента и поддържане на неговата устойчивост във времето. На трети план преформулиращите техники от последния възстановителен етап, където се преосмислят загубите и постигнатите във времето позитивни промени, които ги компенсират и свидетелстват за развитието на личността. Кръстева умело вписва в представянето на техниките своя специфичен позитивен опит от практиката.

Монографията на Миглена Кръстева-Иванова „Нашите (чужди) деца“ е един професионален шедьовър, представящ нейния личен опит на психолог консултант при подрастващи с различни проблеми и нарушения в личностовото развитие. Опит, който е изстрадан професионално, поради сложни диагностични проблеми и трудности в постигането на промяна. Опит, който е преживян с много лично страдание и емоционална подкрепа към тези деца, които предизвикват съжаление, но често страх и порив за отхвърляне дори от родителите и учителите! При всеки един свой случай на консултиране Миглена Кръстева-Иванова преживява детето като близко, с много емоционална топлина, с търпение към всяка негова реакция и милостива подкрепа в ужасното понякога страдание на болестта. Едновременно с това тя изобретява за него индивидуална стъпка на въздействие докато играе или заедно решават тестова задача, която да му даде надежда, кураж и волево усилие да опитва и опитва нещо различно, за да се промени към добро. Това е монография и емоционално откровение на професионалист, който може да въздейства също толкова силно и насърчаващо както към родителите, така и към младите психолози, които могат да разберат и научат конкретни умения и да отворят емпатичната подкрепа към всеки, с който работят. В монографията има много анализи и описани съвременни подходи на консултиране в модерната интегративна парадигма. Има представени концепции за адаптивното и дезадаптивно поведение на юношите, където е отразен опита на професионалистите както от западните, така и от източните страни, свързан с различията в психологичните аспекти на културите и моделите на отглеждане и възпитание на децата. Изведени са рисковите фактори за нарушенията в развитието и социалната адаптация: импулсивност, проблеми в самооценката, идентификацията, регулация на афекта и разстройства на привързаността. Особено ценна е частта за протективните фактори за адаптивно поведение и резиланс. Главата за ефективността на подходите в процеса на интегриране е много подходяща за професионалистите консултанти и специалистите. Онагледеният мултимодален модел на психологично консултиране подпомага следването на „стъпките“ с личностовите качества на терапевта и специфичните цели на процеса при индивидуално или групово консултиране.

Втората монография на Миглена Кръстева-Иванова **„Първичното интервю в индивидуалната психологична практика“** също отразява личният опит на психологично консултиране и емоционални преживявания с клиентите, които са

подказали великолепните „метафори – закачки“. Тези специфични умения на Кръстева-Иванова за интегриране на трудните, професионално диагностични анализи с емоционално наситени метафори, разведряват възприемането и трансформират сложните проблеми в предизвикателство за осмисляне и терапевтична промяна. Специален акцент е даден на сходствата и различията между психологично консултиране, психологичната корекция и психотерапия. Изключително подробна, с много конкретни примери и видове въпроси, стъпки и техники на интервюиране, оценка на защитни механизми, работа с тях и невербална комуникация е частта за водене на интервю в консултирането. И тук по модела на интегративния подход Кръстена-Иванова въвежда компоненти за снемане на подробен психичен статус по време на първичното интервю, за оценка на разстройствата на привързаността, за личностовия тип, кореспондиращ с психосоматичния риск. В отделна част е представен трудният въпрос за консултиране на родителите, които от една страна е важно да направят себеразкритие на травматични събития, свързани с болестния проблем, но и с необходимостта да бъдат подкрепени и мотивирани за продължителна работа с детето. В отделна част има споделено професионално откровение за трудностите и грешките при консултиране, които лично Кръстева е преживяла, с които предпазва младите професионалисти и стимулира тяхната увереност.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Миглена Кръстева-Иванова е подчертано ентузиазизиран и ангажиран към студентското обучение и следдипломната квалификация преподавател. Тя умее да създаде сериозен и едновременно с това наситен с топли емоции и професионално любопитство учебен контекст, в който студентите са мотивирани, непрекъснато задават въпроси и активно участват в поставените работни задачи по казус. Тя умее да създаде реална дискусия със специализантите и студентите, в които умело въвежда интерпретации на психодиагностично и невропсихологично ниво, на влиянието на различните култури, семейство и етнос. След това демонстрира няколко възможни варианта на техники в консултирането и провежда супервизия върху представяни случаи от практиката. Много силна част от преподавателските специализирани умения на Кръстева-Иванова са вплитането на метафори, послания от изкуството, или конкретен професионален опит на изтъкнат психотерапевт от настоящето и миналото. Тези умения превръщат нейните

часове на лекции и упражнения като вълнуващи, очаквани от студентите и впечатват позитивни нагласи към професията консултиране.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Като обобщение на научната продукция на М. Кръстева-Иванова трябва да подчертая постигнатите от нея резултати в количествени и качествени анализи на психодиагностика при деца и юноши свързани върху психичните нарушения, психосоматиката, невропсихологията, диференциалната психология и патопсихологията. Изведени са много сериозни взаимовръзки между генетичните и средови фактори на влияние върху личностовото развитие на подрастващите с проблемно, девиантно, агресивно поведение или психосоматично заболяване. На втори план са значимите приноси на систематизираните в съвременния мултимодален, интегративен подход професионални умения за водене на диагностично интервю и техники на психологично консултиране, което интегрира когнитивните, поведенчески, психоаналитични и медицински аспекти. Тези постижения са сериозни научни и практико-приложни приноси към психологичното консултиране в детска и юношеска възраст. Доказателствена стойност в тази посока са и посочените 11 цитирания от други автори.

6. Оценка на личния принос на кандидата

Всички съществени идеи, анализи и интерпретации представени в научната продукция са дело на самата авторка. Коректно са отбелязани разграничаването на собствените от чуждите приноси в съвместните публикации, както и цитиранията на други автори.

7. Лични впечатления

Считам Миглена Кръстева-Иванова като подчертано талантлив психолог консултант, които съчетава лекарските си умения в практическата работа с деца, юноши, родители, учители и други възрастни. Тя има изграден собствен стил на творчески почерк в интерпретацията на диагностичните проблеми и терапевтичната работа. Едновременно с това специализираните ѝ професионални знания в областта на клиничната психология, невропсихологията, патопсихологията, диференциалната психология, медицина и дават професионалния шанс да бъде първо поколение консултант и психолог преподавател в

интегративния подход. Считаю, че това ще даде много сериозен принос в бъдеще както в научната, така и в преподавателската област на катедрата „Психология“ при ВСУ.

Заклучение

От направените анализи на научната и преподавателска продукция на Миглена Кръстева-Иванова, както и от позициите на професионалната ми опитност и убеденост, предлагам на Научното Жури при ВСУ да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“ Миглена Кръстева Кръстева-Иванова да заеме академичната длъжност „Доцент ” в професионално направление 3.2. Психология по специалност Патопсихология, Невропсихология, Диференциална психология.

10.02.2021 г.

доц. д-р Павлина Петкова Дамянова